

Glazbeni profil

s. Marije Tarzicije Fosić

Družba sestara milosrdnica od samih početaka svoga djelovanja u Hrvatskoj njeguje crkvenu glazbu. Već 1845. samostan dobiva prve orgulje i prvu sestru orguljašicu. Od 1848. do 1906. godine izmjenjuju se sestre orguljašice, uglavnom Njemice koje su ujedno bile nastavnice glazbe i pjevanja u samostanskim školama. U svom radu one uvode crkvene skladbe pretežno njemačkih autora. Godine 1906. Kuća matica nabavlja nove orgulje te se od tada sestre glazbenice stručno osposobljavaju u Zagrebu. Više sestara završilo je solo-pjevanje, glasovir te orgulje na Muzičkoj akademiji, no kao skladateljice posebno su se istakle s. Lujza Kozinović i s. Marija Tarzicija Fosić, koje su crkvenu glazbenu literaturu obogatile misama, motetima te pučkim popijevkama u hrvatskom duhu. Ovdje ću pokušati, unatoč oskudnim izvorima, predstaviti s. M. Tarziciju Fosić kao svestranu glazbenicu koja se okušala na raznim poljima, od pedagoškog do skladateljskog rada.

ŽIVOTOPIS

Sestra Marija Tarzicija Fosić, krsnim imenom Terezija, rođena je 7. listopada 1895. u Molvama u Podravini. Kao učenica više djevojačke škole sestara milosrdnica u Zagrebu pokazivala je

veliko zanimanje i smisao za glazbu pa se, stupivši u Družbu, posvetila studiju glazbe. Najprije je učila glasovir, a zatim violinu i orgulje kod s. Cecilijane Kobal, a potom orgulje i kompoziciju kod Franje Dugana starijeg te solo-pjevanje kod Nade Eder-Bertić. Godine 1924. diplomirala je na Muzičkoj akademiji na današnjem VIII. odjelu kao profesorica glazbe za srednju školu.

Nakon studija s. Tarzicija je trideset godina (1915-1945.) radila kao profesorica glazbe na Ženskoj učiteljskoj školi sestara milosrdnica te na Ženskoj realnoj gimnaziji u Savskoj ulici u Zagrebu gdje je na svoje učenice nastojala prenijeti svoju ljubav prema gregorijanskom pjevanju kao i liturgijskoj glazbi uopće. Učenice je podučavala teoriju glazbe, glasovir, orgulje, violinu te vodila zorno pjevanje. Radila je i s malom djecom u vrtićima, tadašnjim "zabavištima" u Zagrebu, a kasnije i u Osijeku te je s njima priređivala glazbene programe.

Nakon što je 1945. godine sestrama onemogućen daljni pedagoški rad u školama, glazbeno djelovanje s. Tarzicije ograničava se na vođenje zbora i sviranje orgulja, i to u Kući matici u Zagrebu, zatim u Sarajevu od 1947. do 1949., potom kraće vrijeme u Molvama, Gradecu i Zlarinu te konačno u Osijeku od

1951. do 1958. gdje je 11. studenoga i preminula.

Dvadesetak je godina surađivala u časopisu za crkvenu glazbu »Sv. Cecilija«, u kojem je objavila znatan broj svojih skladbi kao i zapise svojih melografskih istraživanja.¹

S. Tarziciju kao umjetnicu ne može se promatrati izolirano od njezinog prvotnog zvanja redovnice. O tome najbolje svjedoče same sestre koje su s njom dijelile njezine napore i nastojanja:

»S. Tarzicija bila je velika umjetnica u glazbi, a to je nije sprječavalo da bude i dobra redovnica. Njezin jaki umjetnički talent bio je samo jaka veza s dragim Bogom, od kojega je sve primala i kojemu je sve darivala [...] Imala je mnogo lijepih osobina, a najviše nas je privlačila njezina skromnost i jednostavnost. Nakon mučnog rada na polju glazbe ona bi se rado prihvaćala i svakoga kućnog posla, i onog najjednostavnijeg i najsavjesnije ga dovršila. [...] Svaki svoj posao obavljala bi prema onoj: "Age quod agis." To nam svjedoči svaka njezina nota, svako njezino slovo jer otkriva harmoniju njezine duše.«²

SKLADATELJSKI RAD

Skladateljski opus s. Tarzicije, uz nekoliko instrumentalnih djela (*Preludij za*

orgulje, 2 ronda za glasovir i četiri gudača kvarteta), uglavnom se sastoji od vokalnih, pretežno zbornskih djela uz orguljsku pratnju. Pisala je za dječje, ženske i mješovite zborove. Na žalost, točan broj njezinih skladbi nije poznat, budući da su neke zacijelo zametnute ili se nalaze u nečijem privatnom vlasništvu.

Značajan je podatak da je 1942. godine skladala glazbeni prilog za alegoričnu predstavu *U sjenama povijesti*, koji je izvodio gudači orkestar Velikog Državnog kazališta u Zagrebu pod ravnanjem Borisa Papandopula.

Od misa sačuvane su četiri za ženski zbor i orgulje koje se i danas često izvode na samostanskom koru:

- Misa u čast Bezgrješnog začeća Majke Božje
- Misa u čast Predragocjene Krvi Isusove
- Misa u čast Majke Divne
- Misa u čast sv. Vinku

Moteti na latinskom jeziku:

Ascendit Deus; Assumpta est; Ave Maria u As-duru; Domine Deus; Afferrentur regi; Ecce quomodo; Constitues eos; Justus ut palmam; Postula a me; Tui sunt coeli; Tu es Petrus

Moteti na hrvatskom jeziku:

Divan si, Gospodine; Veliča duša moja; Tko je Ona; Sva si lijepa; Kraljice neba; Što da uzvratim Gospodinu; Barjake Kralju; Kristu Kralju; Milosrdnica; Zaštinicima Družbe; Tebe Boga hvalimo.

Osim brojnih moteta s. Tarzicija je napisala i dvoje litanije za troglasni ženski zbor i orgulje, velik broj liturgijskih popijevaka te prigodnih čestitih pjesama.³ Radeći s mladima u Učiteljskoj školi za brojne je prigode za njih skladala samostalne kompozicije kao i napjeve u okviru igrokaza:

- *Pod zvijezdama*, (1936.), za zbor i klavir na tekst Izidora Poljaka
- *Život Blažene Djevice Marije u hramu*, (1936.), opera-scena u 4 čina
- *Zvončići božićne večeri*, (1940.) zborna recitacija za troglasni ženski zbor i klavir na tekst Alekse Kokića
- *Sveta Katarina*, (1934.) opera-scena u dva čina
- *K jubileju naše škole 1848.-1938.*, troglasni ženski zbor i klavir
- *Želje svetom Ocu Papi*, (1937.), troglasni ženski zbor i klavir

»Njezine kompozicije pokazuju strogost škole, ali i zvučnost, osobito zbornog stavka.«⁴

Unatoč formalnoj i harmonijskoj "strogosti" skladbe s. Tarzicije pokazuju veliku izražajnu snagu i odaju neumorno nastojanje da dostojno tonski oslikaju vjerske sadržaje. Tehnički ona to postiže čestim i precizno ispisanim dinamičkim oznakama, promjenama tempa kao i učestalim modulacijama, odnosno uklonima.

Posebno mjesto među liturgijskim skladbama zauzima pjesma »Isusu Kristu Kralju« (1926.). Izvorno je pisana u Desduru, no u pjesmarici »Pjevajte Gospodu pjesmu novu« uvrštena je u C-duru pod

Missa in honorem S. Vincentii a Paulo (rukopis s. Tarzicije)

PJESMA „ISUSU KRISTU KRALJU“

Spjevala: s. Bernardina Horvat.

Uglazbila: s. Marijo Tarzicija Fosić.

Moderato.

I - su - se Kra - lju, I - - su - se ala - vo, Vje - čna Ti lva - la

bes - kraj - na čast! Ne - bo je Tvo - - je prije - sto - ije div - no,

skraćenim nazivom »Kristu Kralju«. Možda to danas zvuči patetično, no, kako mnogi svjedoče, narod je nekad pri toj pjesmi plakao. Snažan tekst s. Bernardine Horvat uz ekspresivni glazbeni izričaj s. Tarzicije dopirao je do srca puka koji je u tadašnjem političkom jarmu u Kristu prepoznao istinskoga Kralja koji jedini daruje slobodu i sigurnost.

Stihovi *Dokle smo tvoji, tko nam što može? Ti si nam nada, ljubav i strah* u sekventnoj gradaciji postižu vrhunac u posljednjim taktovima, što kod slušatelja izaziva duhovnu katarzu.

Da je s. Tarzicija bila vrlo cijenjena i tražena kao skladateljica, potvrđuje i iskaz samostanskog arhiva: »S. Tarzicija nije skladala samo za potrebe crkve i župe u kojoj bi radila, već i na brojne

narudžbe koje bi joj stizale: Jednima je trebala ova ili ona Misa, drugima koja pjesma, opet drugima trebalo je uglazbiti koju pjesmu za prigodnu svečanost. S. M. Tarzicija nije pak nikoga odbijala, svima je nastojala ugoditi ne misleći na napor koji je morala uložiti radi tih usluga.«⁵

Poznato je i da je vlastitom rukom prepisivala partiture za sve članove svoga zbora, među kojima je bilo i kazališnih pjevača.

»Posljednje skladbe niknule su u Osijeku. To su jedna latinska Misa, poznata mnogim našim pjevačkim zborovima i hrvatska Misa posvećena Majci Božjoj koja nosi naslov *Majci Divnoj, Tko je Ona*, zatim *Lurdskoj Gospi* o stotoj godišnjici ukazanja, a *Requiem* za dvoglasni ženski zbor ostao je na žalost

nedovršen. Time su utihnuli njezini akordi u Osijeku.«⁶

Na kraju, ne treba prešutjeti ni činjenicu da je s. Tarzicija svoja dovršena djela simbolično stavljala pred kip Isusov. Prema sudu nekih glazbenih kritičara možda njezine skladbe pokazuju određene nedoradenosti, no smatram da je postigla ono što mnogim crkvenim glazbenicima nedostaje. Uspjela je objediniti glazbeni i duhovni element, potpuno svjesna od koga dolazi svaki dar i koga svojim djelom želi proslaviti.

BILJEŠKE:

- ¹ usp. VIDA KOVIĆ, Albe: Tarzicija Fosić, u: KOVAČEVIĆ, Krešimir (ur.): *Muzička enciklopedija*, sv. 1., Zagreb, Jugoslavenski leksikografski zavod, 1971.-1977., str. 599.
- ² Terezija s. M. Tarzicija Fosić, u: *Arhiv sestara milosrdnica, Ljiljan bašča.*, Zagreb, 1957.-1960., str. 68.
- ³ usp. MAHOVLIĆ, s. Lidija: Prikaz glazbenog života i rada u Družbi sestara milosrdnica od dolaska u Hrvatsku do danas, u: *Diplomska radnja*, Institut za crkvenu glazbu, Zagreb, 1969. str. 18.
- ⁴ VIDA KOVIĆ, Albe: Tarzicija Fosić, u: *Muzička enciklopedija*, sv. 1., str. 599.
- ⁵ Terezija s. M. Tarzicija Fosić, u: *Arhiv sestara milosrdnica, Ljiljan bašča.*, Zagreb, 1957.-1960., str. 70.
- ⁶ Isto.

LITERATURA

1. *Kronika Družbe sestara milosrdnica*, Zagreb, 1935.
2. *Arhiv sestara milosrdnica, Ljiljan bašča.*, Zagreb, 1957.-1960.
3. MAHOVLIĆ, s. Lidija: Prikaz glazbenog života i rada u Družbi sestara milosrdnica od dolaska u Hrvatsku do danas, u: *Diplomska radnja*, Institut za crkvenu glazbu, Zagreb, 1969.
4. KOVAČEVIĆ, Krešimir (ur.): *Muzička enciklopedija*, sv. 1., Zagreb, Jugoslavenski leksikografski zavod, 1971.-1977.